De geologie van de jongste afzettingen van ons land heeft recht op de belangstelling van alle natuurvrienden. Uit geringe waarnemingen, mits in voldoende mate en met voldoende nauwkeurigheid verzameld, kunnen soms belangrijke conclusies getrokken worden. Waarnemingen op dit gebied zullen steeds gaarne door ons ontvangen worden.

Wageningen, Maart 1947.

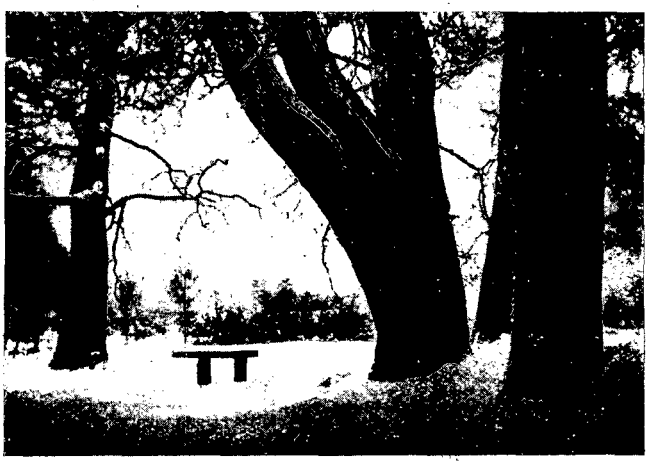
Stichting voor Bodemkartering,
Geologisch Laboratorium der
Landbouwhogeschool.

Winterwaarnemingen in de omgeving van de Havezate Brecklenkamp bij Denekamp

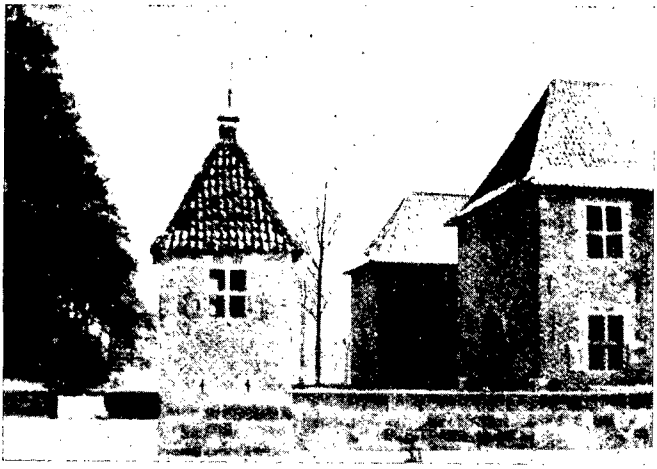
(1946—'47) door G. H. J. BRILLEMAN, met foto's van den schrijver.

Tussen eeuwenoude eiken en beuken, omgeven door een krans van boerenhoeven, ligt de oude Havezate Brecklenkamp. Wie zal daar in de uiterste N.O.hoek van Twente nog zo'n oud en imposant gebouw zoeken? Haast was deze havezate ook voorgoed verloren gegaan en zou er niemand meer over gepraat hebben. Thans is ze echter weer in haar oude luister teruggebracht. Evenals de meeste havezaten in Twente, is „de Brecklenkamp" ontstaan uit een boerderij. Bij geen der Twentse kastelen is het karakter van boerderij echter zo duidelijk bewaard gebleven als juist bij dit huis.

Ons blad is geen tijdschrift voor oude geschiedenis, noch van dito bouwkunst. Mijn bedoeling is ook niet om u daar veel van te vertellen, maar ik wil u in de loop van dit jaar iets vertellen van de rijke omgeving van dit oude huis. Van deze rijkdom op floristisch gebied is uiteraard in deze barre winter niet veel te bespeuren. Het zijn nu vooral de vogels die de aandacht trekken. Het begon al in December toen de wilde ganzen uit de Ottershagen zich in V-vlucht zuidwaarts begaven. Zij kondigden de winter aan. Tegen de avonden begaven de bonte en zwarte kraaien zich naar de mastbossen langs de grens. De blauwe reiger stond toen nog te vissen aan de „Bergvennen". Een enkele spreeuw scharrel-

Winter in het bos bij Brecklenkamp.

De havezate
Brecklenkamp

de in de rogge, en had hij me kunnen verstaan dan had ik hem aangeraden ook op te breken, evenals de ganzen uit de Ottershagen. Toen dan ook een week later de vorst met alle hevigheid inviel, zodat de kinderen over één nacht ijs over de kasteelgracht liepen, wisten de spreeuwen niet waar ze blijven moesten. Tegen de avonden probeerden ze onder hevige protesten van mezen- en mussenvolk de nestkastjes en boomholten te bezetten, wat hun lang niet altijd gelukte. De andere morgen lagen de arme zwervers doodgevroren op de grond.

Het dappere mezenvolkje schijnt niet veel om de kou te geven. Bij hopen komen ze op de voerplaats en wanneer de temperatuur het maar even toelaat hoor je de koolmees zelfs zijn liedje zingen. Nu de ijzel in de struiken zit vindt het winterkoninkje dat minder aangenaam. Hij heeft echter in de bergplaats een paar takkebossen van de beuken met veel dor blad ontdekt, en zo vaak de „niendeur" van het huis open staat, komt „klein Jantje" er een bezoek brengen. Als ik 's morgens de sneeuw wat weg heb geveegd, komen honderden houtduiven vergezeld van kauwtjes, Vlaamse gaaien en eksters in het dorre blad naar eikels en beukenootjes zoeken.

Bij de boerderijen vallen veel duiven ten offer aan deze hongerwinter, daar de tot werkloosheid gedoemde boeren, deze hongerige vogels vangen met een z.g. rattenklem. Dit wrede en verboden bedrijf wordt hier veel toegepast, waardoor ook andere vogels vaak het slachtoffer worden: Zelfs de buizerd laat zich soms op die manier vangen. Nu het erg begint te knijpen, komen de steenuiltjes dicht bij huis en zie je ze overdag geregeld uit hun schuilholletje vliegen. De bosuil laat 's avonds zijn „hoehoehoe" horen, een niet bepaald prettig geluid voor bijgelovige en angstige mensen, temeer daar deze sinjeur zich bij voorkeur ophoudt in de holle bomen welke om het graf der laatste bewoners van huize Brecklenkamp staan.

Nu de sneeuw het landschap dekt, kan men in de prille morgen heel wat waarnemen, wat er in de nacht alzo op lavei is. Zelfs

Reintje de Vos waagt zich nu dicht bij de menselijke woningen. Bunzing, wezel en hermelijn maken hele tochten, waarbij men dikwijls kan opmerken dat ze nog al eens op hun voetspoor terugkomen, of soms plotseling onder de dikke sneeuwlaag verdwijnen. Uit het aangrenzende Duitse gebied komt zo nu en dan een wild zwijn ons land met een bezoek vereren. We kunnen tegen een dergelijke inval als natuurliefhebbers geen bezwaar hebben, en ook de boer die tot de ontdekking kwam dat zijn zeug in „blijde verwachting"was door toedoen van haar wilde stamvader, had er aardigheid aan. Hoewel wij nog elke dag genieten van de winterse schoonheid van dit landschap, verlangen we toch naar de lente en de zomer. Te zijner tijd hoop ik dan eens iets te vertellen van het natuurleven in deze jaargetijden rondom huize Brecklenkamp.
Brecklenkamp, 14 Maart 1947.

Komt er een strenge winter en zo ja, welke waarnemingen zijn dan het meest gewenst?

Als de voortekenen niet bedriegen, komt er volgens het volksgeloof opnieuw een behoorlijke winter. Dit volksgeloof bestaat natuurlijk uit verschillende waargenomen factoren ; ik ben er in geslaagd enkele daarvan op te sporen. Ieder, die andere „strengewinter tekenen" kent zou er goed aan doen, deze mee te delen in dit blad, of ze aan mij op te geven, in iedere streek zal bovendien de nadruk worden gelegd op verschillende omstandigheden. Het vroege voorkomen van bepaalde wintergasten wordt ook vaak genoemd, maar m.i. wijst dit slechts op ingevallen kou of vorst ten Noorden en Oosten van ons land, wat de aanleiding voor hen was, om op trek te gaan.

Allereerst werden mij bekend de rijmpjes :

October met groene blaân
Duidt een strenge winter aan.

en verder :

Zo 't loof niet valt vóór Sint Martijn (11 Nov.)
Dan zal 't een harde winter zijn.

Nu ik dit schrijf, is het al over de helft van November en nog is er veel blad aan sommige bomen, v.n.l. aan eiken, esdoorns, populieren en vooral veel aan de wilgen.

Ook vruchtenrijkdom zou een strenge winter voorspellen. Welke vruchten dit moeten zijn, daar is men het niet over eens. Hoe zit dat ? Iemand vertelde me, dat er in tegenstelling met het vorige jaar weinig eikels zijn, zodat er nu geen strenge winter „zou komen", want de dieren kunnen nu geen voorraad maken. Maar een ander beweerde weer, dat er véél vruchten zijn (b.v. appels, peren, meidoornbessen en misschien ook duindoornbessen, verder heb ik het niet zo nagegaan, de sneeuwbessen lijken me ook goed in hun vruchten te zitten, rozenbottels zijn er ook veel, lijkt me), zodat er wel weer een strenge winter zal komen.